

Arvamuse esitamine krediidiinkassode ja -ostjate seaduse eelnõu uuendatud versioon osas

Lugupeetud Mart Võrklaev!

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi: Kaubanduskoda) tänab Rahandusministeeriumit võimaluse eest avaldada arvamust krediidiinkassode ja krediidiostjate seaduse eelnõu täiendatud versiooni (edaspidi: Eelnõu) osas. Kaubanduskoda nõustub Rahandusministeeriumiga, et krediidiinkassode ja -ostjate seaduse loomine vajalik lähtudes direktiivist 2021/2167, et tagada paremat kaitset võlgnikele ja nende huvidele. Samas me ei ole veendunud, et kõik Eelnõus sisalduvad meetmed/ettepanekud on hädavajalikud soovitud eesmärkide saavutamiseks. Kaubanduskoda esitab järgnevalt oma kommentaarid Eelnõu kohta.

1. Krediidihaldustegevus

Eelnõu § 3 lg 2 kohaselt on krediidihaldustegevuseks üks või mitu järgmist tegevust: 1) krediidilepingu või sellest tuleneva nõudega seotud rahaliste kohustuste sissenõudmine või tasumisele kuuluvate maksete kogumine krediidisaaajalt, 2) krediidilepingust tulenevate krediidiasutuse või krediidiandja nõuete või krediidilepingu tingimuste üle krediidisaaajaga läbirääkimiste pidamine, sealhulgas vastavalt krediidiostja antud juhistele, 3) krediidilepingus sätestatud krediidiasutuse või krediidiandja nõuetega või krediidilepinguga seotud kaebuste haldamine, 4) krediidisaaaja teavitamine krediidilepingus sätestatud krediidiasutuse või krediidiandja nõuete või krediidilepinguga seotud intressimäärade, tasude või maksete muutumisest.

Kaubanduskoja hinnangul on vaja Eelnõu § 3 lg 2 täpsustada, sest hetkel on võimalik Eelnõust järeldada, et krediidihaldustegevuseks loetakse ka mitteviivises oleva laenuga tegelemine, kuigi Eelnõu peaks puudutama üksnes viivises oleva laenu tegelemist. Teeme ettepanku asendada sätte sissejuhata osa ja sõnastada see järgnevalt: „Krediidihaldustegevus käesoleva seaduse tähenduses on krediidiasutuse või krediidiandja viivises oleva krediidilepinguga seotud üks või mitu järgmist tegevust:“.

2. Juhatuse liikmete arv

Eelnõu § 36 lg 2 kohaselt peab krediidiinkasso juhatuses olema vähemalt kaks liiget, kui põhikiri ei näe ette suuremat liikmete arvu.

Kaubanduskoda ei mõista Eelnõus kehtestatud miinimumi, mille kohaselt peab olema juhatuses vähemalt kaks liiget. Kaubanduskoja liikmed on toonud välja, et Eestis tegutseb mitmeid väikeseid krediidiinkassosid, mille juhtimises ei osale nii palju inimesi ning seetõttu peavad need ettevõtted suurendama juhatuse liikmete arvu või oma tegevuse krediidiinkassona lõpetama. Meie hinnangul piisab ka sellest, kui krediidiinkassol on üksnes üks juhatuse liige. Seega meie hinnangul tuleks Eelnõu § 36 lg 2 Eelnõust välja jätta.

3. Krediiditoimik

Eelnõu § 44 lg 1 kohaselt krediidiinkasso peab krediidilepingu haldamise eesmärgil kogutud vajalike andmete ja dokumentide kohta krediiditoimikut alates hetkest kui ta määrati viivises olevat krediidilepingut või sellest tulenevat nõuet haldama. Kui krediidiostja ei määra enda esindajaks krediidiinkassot, peab krediiditoimikut krediidiostja. Krediiditoimikut tuleb pidada iga isiku kohta eraldi.

Kaubanduskoja hinnangul tuleks arvestada ärisaladuse aspekti, kuna krediidianalüüsid sisaldavad suurel hulgal ärisaladusena käsitlevat teavet. Kui krediidisaaaja või -ostja pöördub kohtusse, siis kohus võib vastava teabe välja nõuda krediidiasutustelt hetkel kehtiva KAS regulatsiooni alusel. Seega vastav teave on kättesaadav kõikidele menetlusosalistele, ka ärisaladus, sh krediidiostjatele. Samuti võivad analüüsid sisaldada kolmandate isikute isikuandmeid. Tasub arvestada ka sellega, et ärikrediitidele ei kohaldu tarbijatele antavate laenudega samaväärne krediiditoimiku pidamise ja säilitamise kohustus. Kaubanduskoja hinnangul tuleks teema osas teha täiendavat analüüsi ja pidada arutelu krediidiasutustega, kes sellega igapäevaselt kokku puutuvad. Samuti võiks arvestada krediidiinkassode puhul nende väljakujunenud praktikat.

4. Krediidiasutuste seaduse (KAS) § 88 täiendamine lõikega 4⁵

Eelnõu § 98 p-ga 2 täiendatakse krediidiasutuste seaduse (KAS) §-i 88 lõikega 4⁵, mille kohaselt krediidiasutus on kohustatud avaldama pangasaladuse Statistikaametile riikliku statistika seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks, juhul kui klient on krediidiasutusele selleks nõusoleku andnud.

Kaubanduskoja hinnangul tõstatab Eelnõu § 98 p 2 küsimuse kliendi nõusoleku osas, kas pangad on kohustatud peale muudatuse jõustumist igal ajahetkel kliendilt

nõusolekut küsima või nõusoleku küsimuse osas on jäetud pankadele otsustusruum, millal küsida ja millal mitte. Kaubanduskojale tekitab küsimusi, kuidas tagatakse, et sellest tulenevalt ei teki krediitiasutustel mingit täiendavat regulaarset või ka ühekordset raporteerimiskoormust, mis on kulu ja tuleb hiljem klientide poolt taas kinni maksta. Ühtlasi luuakse Statistikaameti lisamisega nimekirja pretsedent, kus hiljem on üha raskem põhjendada, miks see ega teine riigiasutus ei saa lisanduda nimekirja. Samale murekohale on ka viidanud Finantsinspeksioon oma eelmises arvamuses. Kaubanduskoda teeb ettepaneku jätta § 98 p 2 Eelnõust välja.

5. Teave tarbijakrediidilepingu muude tingimuste muutmise kohta

Eelnõu § 101 p 2, mis käsitleb VÕS §-de 404² lõigetes 1 ja 2 plaanitavaid muudatusi, mille kohaselt enne tarbijakrediidilepingu tingimuste muutmist esitab krediidiandja tarbijale kirjalikult või püsival andmekandjal järgmise teabe: 1) kavandatud muudatuste selge kirjeldus ja kui see on kohaldatav, siis tarbija nõusoleku saamise vajadus; 2) muudatuste tegemise aeg; 3) muudatustega seoses tarbija jaoks ette nähtud kaebuse esitamise võimalused ja kaebuse esitamise tähtaeg, muu hulgas selle pädeva asutuse nimi ja aadress, kellele tarbija saab kaebuse esitada. Lõige 2 täiendab, et krediidiandja võib esitada käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud teabe üldistatult kujul.

Kaubanduskoda leiab, et Eelnõu § 101 p-ga 2 kehtestavad sätted on vastuolulised ning tekitavad küsimusi. Lõige 1 kohaselt peavad krediidiandjad tarbijale kirjalikult või püsival andmekandjal esitama muudatuste selge kirjelduse, aga lg 2 täiendab, et eeltoodud teabe võib esitada ka üldistatult kujul. Millist varianti Eelnõu koostajad on mõelnud, jääb Kaubanduskojale arusaamatuks. Seega Kaubanduskoda palub Eelnõu koostajatel seletuskirja selles osas täiendada.

6. Viivise regulatsioon

Eelnõu § 101 p 4 kohaselt krediidiandja võib tarbijalt võlgnetavate maksete tasumisega viivitamise korral nõuda viivist, mis võib olla kuni kahekordne tarbijakrediidilepingus ettenähtud intressimäär, kuid mis ei või ühelgi juhul olla kõrgem kui käesoleva seaduse § 406² lõikes 1 sätestatud krediidi kulukuse määra ülempiir. See ei välista ega piira krediidiandja õigust nõuda tarbijalt viivist ületava kahju hüvitamist. Kokkulepe, millega nähakse ette eespool sätestatust kõrgem määr või kokkulepe, millega võimaldatakse tarbijalt nõuda maksetega viivitamisel eelkõige käsiraha või leppetrahvi, on tühine.

Kaubanduskoda ei toeta Eelnõu § 101 p-ga 4 kavandatavat muudatust ning leiab, et kehtivat olukorda ei ole vaja muuta. Justiitsministeerium on eelmises arvamuses öelnud, et viivise arvestamist puudutav teema väljub Eelnõuga ülevõetava direktiivi raamidest. Vastavad ettepanekud vajavad laiemat arutelu ja osapoolte kaasamist

ning seda enne eelnõu Riigikogule esitamist. Seega teeme ettepaneku jätta Eelnõu § 101 p 4 Eelnõust välja.

Juhul, kui viiviseregulatsiooni muutmise vastu võetakse, siis tuleks Eelnõusse lisada ka rakendusnormid ja ajapikendus selle jõustumiseks. Teadupärast on krediitdilepingud oma olemuselt kestvuslepingud ning sellest tõstatub küsimus, mis saab juba sõlmitud krediitdilepingute viivise määrast. Juhul, kui Eelnõu koostajad näevad sellega ette lahenduse, mille kohaselt on vaja pidada üleval kahte arvutussüsteemi, mis puudutab olemasolevaid lepinguid ja uusi, siis sellega kaasneks krediitdilepingute suurem halduskoormus ning keeruliste IT-tehniliste arenduste loomine.

7. Tarbijakrediitdilepingu kohtuväline ümberkujundamine

Eelnõu § 101 p 5, plaanitava muudatuse kohaselt VÕS § 416¹ lg 1 mõttes peab krediitdilepingu tarbijale enne viivises oleva krediitdilepingu suhtes kohtu- või täitemenetluse toimingute alustamist, muuhulgas käesoleva seaduse § 416 lõikes 2 nimetatud läbirääkimiste käigus, hindama ning asjakohasel juhul pakkuma üheselt mõistetavate väljenditega võimalust kohtuväliselt nõue ümber kujundada või muul kujul osaliselt või täielikult refinantseerida. Sama paragrahvi (VÕS § 416¹) lg 4, mis sätestab, et kui seoses võla ümberkujundamisega muudetakse ühe või mitme krediitdilepingu kehtivaid tingimusi muu kui tähtaja pikendamise tingimuse osas, näidatakse kirjalikus või kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis sõlmitud kokkuleppes iga esialgne krediitdisumma ning intresside, viiviste ja muude krediidi kasutamise tasude arvestus. Kui kokkulepe krediitdilepingu tingimuste muutmise kohta ei vasta käesoleva lõike esimeses lauses sätestatule, siis on selline kokkulepe tühine.

Kaubanduskoda ei toeta Eelnõu § 101 p-s 5 sätestatud, millega lisatakse VÕS-i uus säte VÕS § 416¹ lg 4, sest antud säte loob õiguslikku ebaselgust, kuna krediitdilepingu ja klient ei saa olla veendunud lepingu ülesütlemise kehtivuses. On ebaselge, millistel juhtudel peab krediitdilepingu ümberkujundamist pakkuma ning millist meetet rakendada. Seega võivad tekkida õigusvaidlused, kas ja mida pidanuks krediitdilepingu tarbijale pakkuma. Samuti Kaubanduskoda hinnangul tõstatub sama sätte osas küsimus, kui kohtuväliselt on krediitdilepingu ümberkujundamist tarbijale ümberkujundamist pakkunud, kas siis pärast lepingu ülesütlemist ja enne täitemenetluse algatamist ei ole enam vaja võlgnikule võlgade ümberkujundamist pakkuda? Antud küsimusele ei leia vastust Eelnõust ega ka seletuskirjast. Teeme ettepaneku täpsustada seletuskirja selles osas, et krediitdilepingu ümberkujundamist võib vastava pakkumise teha ka koheselt, kui võlgnevus tekib. Krediitdilepingute praktika kohaselt tegeletakse probleemidega ja pakutakse kliendile lahendusi enne lepingu ülesütlemist. Kui leping on üles öeldud, siis on ümberkujundamise lahenduste pakkumine keerulisem.

Kaubanduskodale jääb arusaamatuks Eelnõu § 101 p 5 osas, mis puudutab VÕS § 416¹ lg 4 täiendamist eelkõige osas, miks on vaja uues krediitdilepingu ja tarbija

vahelises kokkuleppes uuesti ära näidata esialgne krediidisumma. Tarbijale pakuks praktilist väärtust see, kui ta näeb uuest sõlmitud kokkuleppes ära, millised ja mis summadest koosnevad nõuded uue kokkuleppega ümber kujundatakse. Samuti ei mõista me krediidiandja kohustust uues kokkuleppes kajastada uuesti intresside, viiviste ja muude tasude arvestus olukorras, kus need ei muutu, sest alati ei pruugi need võlgade ümberkujundamisega muutuda. Kaubanduskoda teeb ettepaneku jätta VÕS § 416¹ lg 4 sellisel kujul Eelnõust välja.

8. Seaduse jõustumine

Eelnõu § 103 kohaselt jõustub seadus 2024. aasta 1. märtsil.

Kaubanduskoda teeb ettepaneku pikendada seaduse jõustumist kuni 2025. aasta 1. märtsini, sest tasub arvestada sellega, et krediidiandjad ja -inkassod peavad oma IT-tehnilisi lahendusi täiustama ning paari kuuga seda teha ei ole võimalik, sest IT-tehnilised lahendused on keerulised.

9. Mõjude järelhindamine

Kaubanduskodajale tekitab jätkuvalt küsimusi, miks on mõjude järelhindamise punkt Eelnõust välja jäetud. Tõime ka oma eelmises arvamuses välja, miks on mõjude järelhindamine vajalik. Jätkuvalt oleme seisukohal, et ära hoida Eelnõuga kaasnedavad võivad negatiivseid mõjusid, tuleks viia läbi ka järelhindamine Eelnõu mõjude osas. Praegu on küll Eelnõu seletuskirjas mainitud, et järelhindamine on kavas, kuid selleks, et järelhindamise läbiviimine oleks kindel, tuleks järelhindamise läbiviimine sätestada ka Eelnõus.

Loodame, et peate võimalikuks meie kommentaare ja ettepanekuid arvesse võtta.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Mait Palts

Peadirektor

Martin Lein martin.lein@koda.ee 6040071